

Két magyar fej rivalda-fényben

Vázlat Zilahy Lajos és Bibó Lajos
írói profiljáról

A mi színházi életünkben egészen kivételes jelenség, ezúttal két kemény karakterű magyar fej áll az érdeklődés izzó középpontjában. Már szinte apatikusan hozzászoktunk ahhoz, hogy a vérségileg hamisítatlanul és kristálytisztán magyar írónak idegen a színpadi deszkák és a festett falak különös világa és a nagy színházi siker. És ime, most egyszerre két olyan író jelenik meg az ország két legnagyobb, legelőkelőbb, legtöbb művészi ambícióval dolgozó színházában, két olyan író, akinek magyarságához sem a vérség és fajtság tisztaságát tekintve, sem az írásaikban megnyilatkozó lélek

Bibó Lajos

karakterét véve alapul, a legkisebb szósem fér. A *Nemzeti Színház* és a *Vigszínház* az új generációhoz tartozó, két nagytehetségű magyar író szólaltat meg a jövő héten és a két előadás iránt az általános érdeklődésnek olyan lelkes, szinte lázasan nyugtalan megnyilatkozása mutatkozik, amely a szezon igazi eseményévé avatja ezt a két bemutatót. Mind a két színház erői legjavával, legtehetségesebb és legnépszerűbb színészeivel siet mind a két szerző segítségére és talán nem túlzott reménységgel gondolunk arra, hogy ez a két bemutató hozza meg ennek a szezonnak várva-várt nagy színpadi és irodalmi sikerét. A két színház teljes erőfeszítéssel készül fel a közönség tetszésének és elismerésének meghódítására és nem alaptalanul bizunk benne, hogy a két szerző a közönség szeretetét is meg tudja majd venni, erre biztosíték mind a kettőjük erős, eredeti és mindenképpől izesen magyar egyénisége.

Zilahy Lajosnak könnyebb dolga van. Ő az első beérkezett író a harmincévesek közül. Mögötte már két-három darab színpadi tapasztalata és egy olyan nagy siker lendítő ereje van, amely szinte páratlanul áll az utóbbi évek színházi történetében. Egyénisége is nagyon szerencsés összetételű. Zilahy Lajos szalon-
tai származású, az Alföld hamisítatlan, a táj romantikus befolyásától át nem formálódott magyarsága lüktet benne, a falu egyszerű, kedves érzései, primitív közvetlensége buzog benne, de izlése a nagyváros levegőjében finomodott. látása

itt szinesedett meg, képzelete itt vált kecsessé, kifejezőmódja fordulatosá. Egyforma biztossággal beszél a falu és a szalónok nyelvét. A szív legegyszerűbb hurjain éppen úgy ki tudja hozni a mélyzengésű, megkapó melódiát, mint amilyen játékos fantáziával csendíti meg az elfinomodott, szeszélyes differenciált lelkek csipkés capriccióit.

Emellett nagy önismerete van. Ismeri a maga tehetségét, de ismeri a közönség ízlését is. De nem hizeleg neki az olcsó hatásvadászat eszközeivel, csak nem tesz ellenére. Azt adja neki tehetségéből, ami legerősebb, amit legjobban tud és amiről biztos érzéssel tudja megállapítani, hogy a közönségnek legjobban tetszik. A szentimentalizmusban is csak addig megy el,

ameddig a szentimentalizmust költészetnek hívják, de viszont a költészetet csak addig mélyíti, ameddig a mélység szédítővé és visszataszítóvá nem válik. Eszmei magasságokba tör, de soha nem lendül légtüres törbe és a jeges magasságok kedvéért nem hagyja el az érzések meleg atanoszféráját. A legkiegyensúlyozottabb, a maga csapásán legbiztosabban haladó írók közé tartozik. Stílusát és előadásmódját is ez a kiegyensúlyozott tisztaság, a szépségnek és művészi formának ez a tudatosan megformált artisztikuma jellemzi. Az irodalomban *Herczeg* Ferenc csapásának leghivatottabb folytatója és sikerének is legvalószínűbb örököse.

A kabarénál, a lírai költeménynél és a tárcanovellánál kezdte. Az irodalmi bizsuművészetben már néhány megkapóan szépet alkotott. Két regénye, a *Halálos tavasz* és a *Szépapám szerelmei* is ennek a miniatürművészetnek folytatása. A monumentálisabb alkotások felé darabjaiban tört. *A hazajáró lélek* mély szimboluma már hatalmas ivelésű elképzelés volt. *A Süt a napban* szerencsésen csillogtatta pontilista stílusban dolgozó naturalista művészetet s a robusztus erőnek legalább feszülő drámaiságát megéreztető koncepciót. Talán legmagasabbra új darabjában, a *Csillagokban* akar lendülni a fantáziája s a darab címe egyben irányt és célt jelöl a tehetséges és nagyszerű író művészi színvonalának is.

Bibó Lajos szintén az Alföld fia. Szép kemény arcú csupa erő, csupa merészség, csupa magában bízó elhatározottság.

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *K.*

Cím: *Két magyar fej rivalda-fényben*

Forrás: *Nemzeti Újság*

<i>Bm</i> (Hely)	<i>1925. 3. 15.</i> (Idő)	(Köt. v. füz.)	(Oldal)

Osztályozás	
Tárgy	<i>92</i>
Hely	<i>Bibó Lajos</i>
Idő	<i>"1925"</i>
Személy	
Helyszám	

Ha tekintete a szemünkbe villan, érezzük a pillantásából, hogy a keze ökölbe markolódik, de érezzük azt is, hogy ez az ököl le tud sújtani úgy is, hogy nem fáj, mert elkeseredett, hirtelen odavágni kész magyar öklelésében szeretet van, a fajta erényeinek és hibáinak nagy szeretete.

A nagy városban is a szabad magyar rónák messzire pillantó fia maradt. A lelke egy darab robusztus, kifaragatlan, keményen csendülő, de szikrákat csillantó egyéniség, amelyet nem tudott bodrosra frizérozni a nagy városi kultúra. Egyedül áll itt a nyüzsgőéletű környetegben is, mint a puzták magános fia s a tetők szürke horizontjai fölött talán az elvesztett délibáb tarkaságát, lángoló színeit kutatja. Idegen irodalmi hatások nem

Zilahy Lajos

kendőztek hamis színeket a lelke arculatára. Nem kér kölcsön senkitől, mert nem ismer senkit. Nincsenek meghitt viszonyai az irodalomban. Egyetlen forrása van csak, robusztus tehetségének kimeríthetetlen bányája, abból ás ki, abból szaggat fel, abból hoz napfényre minden rejtett értéket. Az egyszerű és monumentális formákat keresi. A lélek a maga ös

állapotában izgató neki, mikor még csak néhány robusztus, monumentális konturral válik ki a plasztikája a nedves őstollurból. A paraszt primitívsége, vagy a történelmi távlatok monumentalitása adhat csak éppen egy darabból való, kevés, de annál vaskosabb, markánsabb plasztikájú lelket és Bibó Lajos ezt a kétféle lelket próbálta megmutatni „A fátyla füstölve ég” című novellás kötetében, amely az újabb magyar novellatermelés egyik legértékesebb gyűjteménye.

Elindulása éppen ellentétes irányt mutat Zilahyval. Zilahy a kabaréból indult el, Bibó a kabarének üzen hadat. A közönség támogatásától és megértésétől függ, hogy ez a merészen, kemény ökölcsapással induló tehetség vissza ne hulljon oda, ahonnan mások indulni szoktak. A közönségtől függ, hogy szeretetével és elismerésével megérti-e azt az író, aki elég bátor volt a maga puritán egyszerűségével megjelenni előtte. Mert Bibó Lajos most a magyar mező meleg bársonyos tavaszi zöldjét hozza csak, de ha megöntözi az elismerés permetege ezt a mezőt, kinyílik rajta a magyar rétek egész tarkavirág-pompája, amelynek lángoló nagyszerű gazdag színeit ugyanaz az egyszínű barna, televény, magyar humusz érleli.